

פסחים לט

משנה. ואלו ירקנות שאדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח: בחזרת, בתמכא, ובחרחבינא, ובעולשין, ובמרור.
 יוצאין בהן בין לחין בין יבשין.
 אבל לא כבושין ולא שלוקין ולא מבושלין.
 ומצטרפין לכזית, ויוצאין בקלח שלהן.
 ובדמאי, ובמעשר ראשון שנטלה תרומתו, ומעשר שני והקדש שנפדו.

המשנה	חזרת	עולשין	תמכא	חרחבינא	מרור
תרגום	חסא	הינדבי	תמכתא	אצוותא דדיקלא	מרירתא
תני בר קפרא	חזרין	עולשין	תמכא	חרחבינן	חרחלין
רבי יהודה הוסיף					אף עולשי שדה ועולשי גינה, וחזרת. קושי: עולשי גינה וחזרת! הא תנא לה רישא! תירוצ: הכי קאמר: אף עולשי שדה כעולשי גינה וחזרת.
ר' מאיר הוסיף					אף עסוס, וטורא, ומר ירואר
ר' יוסי מגיב לרבא					עסוס וטורא - אחד הוא ומר - זה הוא ירואר.
תני דבי שמואל	חזרת	עולשין	תמכא	חרבינן	חרגינן
ר' יהודה מוסיף					אף חזרת יולין וחזרת גלין כיוצא בהן.
רבי אילעא אומר משום ר' אליעזר	אף ערקבלים				

רבי יהודה	רבי יוחנן בן ברוקה	אחרים
כל שיש לו שרף	כל שפניו מכסיפין	כל ירק מר יש לו שרף ופניו מכסיפין

מסקנה: אמר רבי יוחנן: מדברי כולן נלמד: ירק מר יש לו שרף ופניו מכסיפין.
פסיקה: אמר רב הונא: הלכה כאחרים.

מעשה: רבינא אשכחיה לרב אחא בריה דרבא דהוה מהדר אמרירתא.
 דברי רבינא: מאי דעתך - דמרירין טפי,

- והא **חזרת** תנן,
- ותנא דבי שמואל **חזרת**,
- ואמר רבי אושעיא: מצוה בחזרת,
- ואמר רבא: מאי חזרת - חסא. מאי חסא - דחס רחמנא עילוון.
- ואמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: למה נמשלו מצריים כמרור - לומר לך: מה
 מרור זה שתחילתו רך וסופו קשה, אף מצריים - תחילתן רכה וסופן קשה.
תגובת רב אחא: אמר ליה: הדרי בי.

הצעה לצאת ידי חיוב מרור	דחייה - דומיא דמצה,
מרירתא דכופיא	מה מצה גידולי קרקע - אף מרור גידולי קרקע
הירדוף	מה מצה מין זרעים - אף מרור מין זרעים
הרזיפו	מה מצה שניקחת בכסף מעשר - אף מרור שניקח בכסף מעשר
מרור חד	מרורים כתיב שאלה: ואימא מרורים תרי! תשובה: דומיא דמצה, מה מצה מינין הרבה - אף מרור מינין הרבה.

דברי רב: אמר רבה בר רב הונא אמר רב: ירקות שאמרו חכמים שאדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח - כולן נזרעין בערוגה אחת.

קושי: למימרא דלית בהו משום כלאים. מתיב רבא: **חזרת וחזרת גלין, עולשין ועולשי שדה, כרישין וכרישי שדה, כוסבר וכוסבר שדה, חרדל וחרדל מצרי, ודלעת המצרי והרמוצה - אינם כלאים זה בזה.** חזרת וחזרת גלין - אין, חזרת ועולשין לא!
ניסיון לתרץ ודחייתו: וכי תימא כולהו בהדי קתני להו - והא אמר רב: זוגות זוגות קתני!

תירוץ: מאי 'נזרעין' דאמר רב - נזרעין כהלכתן
קושי: כהלכתן תנינא! **ערוגה שהיא ששה על ששה טפחים - זורעין בתוכה חמשה זרעונים, ארבע על ארבע רוחות הערוגה ואחת באמצע.**

תירוץ: מהו דתימא: הני מילי - בזרעין, אבל בירקות לא - קא משמע לן. -
קושי על התירוץ: למימרא דירקות אלימא מזרעים! והתנן: **כל מיני זרעים אין זורעין בערוגה אחת, כל מיני ירקות זורעין בערוגה אחת!**
תירוץ: מהו דתימא: הני מרור מין זרעים נינהו, קא משמע לן.
קושי: זרעים סלקא דעתך? והא תנן **ירקות ותני בר קפרא ירקות, ותני דבי שמואל ירקות!**

תירוץ: חזרת איצטריכא ליה, סלקא דעתך אמינא: הואיל וסופה להקשות - ניתב לה רווחא טפי. לאו אמר רבי יוסי ברבי חנינא: קלח של כרוב שהוקשה - מרחיבין לו בית רובע. אלמא: כיון דסופו להקשות - יהיבין ליה רווחא טפי. הכא נמי - ניתב לה רווחא טפי - קא משמע לן.

יוצאין בהן בין לחין בין יבשין כו'.
הגבלת הדין: אמר רב חסדא: לא שנו אלא בקלח, אבל בעלין, לחין - אין, יבשין - לא.
קושי ממבנה המשנה: והא מדקתני סיפא **בקלח שלהן** - מכלל דרישא עליו!
תירוץ: פרושי קא מפרש, כי קתני **בין לחין בין יבשין** - אקלח.
קושי: מיתיבי: **יוצאין בהן ובקלח שלהן, בין לחין בין יבשין, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: לחין - יוצאין בהן, יבשין - אין יוצאין בהן.** ושויין שיוצאין בהן כמושין, אבל לא כבושין ולא שלוקין ולא מבושלין. כללו של דבר: כל שיש בו טעם מרור - יוצאין בו, וכל שאין בו טעם מרור - אין יוצאין בו.
תירוץ: תרגומא אקלח.

תנו רבנן: **אין יוצאין בהן כמושין, משום רבי אליעזר ברבי צדוק אמרו: יוצאין בהן כמושין.**

שאלה: בעי רמי בר חמא: מהו שיצא אדם ידי חובתו במרור של מעשר שני בירושלים?
• אליבא דרבי עקיבא לא תיבעי לך - השתא במצה דאורייתא נפיק - במרור דרבנן מיבעיא?
• כי תיבעי לך - אליבא דרבי יוסי הגלילי מאי? במצה דאורייתא הוא דלא נפיק - אבל מרור דרבנן נפיק או דילמא כל דתקינן רבנן - כעין דאורייתא תקון.
תשובה: אמר רבא: מסתברא, מצה ומרור.

משנה. אין שורין את המורסן לתרנגולים, אבל חולטין.
האשה לא תשרה את המורסן שתוליך בידה למרחץ, אבל שפה היא בבשרה יבש.
לא ילעוס אדם חיטין ויניח על מכתו, מפני שהן מחמיצות.

תנו רבנן, אלו דברים שאין באין לידי חימוץ: האפוי, והמבושל, וחלוט שחלטו ברותחין.
קושי: מבושל? אדמבשל ליה מחמע!
תירוץ: אמר רב פפא: האפוי שבישלו קאמר.
תניא, **רבי יוסי ברבי יהודה אומר: קמח שנפל לתוכו דלף - אפילו כל היום כולו - אינו בא לידי חימוץ.**
הגבלת הדין: אמר רב פפא: והוא דעביד טיף להדי טיף.

ותיקא שרי	ותיקא אסור
דעבדיה במישחא ומילחא	דעבדיה במיא ומילחא

עוד דין: אמר מר זוטרא: לא לימחי איניש קדרא בקמחא דאבישנא, דילמא לא בשיל שפיר, ואתי לידי חימוץ.

